

Ve světové válce dne 30. září 1916 rekviroval pluk c. k. střelců č. 19 ze Zábřeha důstojníkem s dvěma vojiny ze zvonice zvon s obrazem sv. Václava s korouhví na koni. Šel jsem právě kolem, když vržen byl zvon tento oknem ze zvonice a tlumeně na zem dopadnul. Sbírkou opatřen byl nový zvon s tímž obrazem a současně se zvonem v kapli teodorovské a zvony zvoláskými dne 28. července 1923 posvěcen. Kmotry při svěcení byly Josefa Chrastilová z Rájce a Anna Čulíková z Teodorova. Při křtu obdržel zvon teodorovský jméno Anna, rájecký Václav.

Náboženská obec československá. Chtěje zachovati nestrannosti, která mi vždy leží na srdci, musím též podati zprávu o církvi československé v hlavních rysech.

Až do převratu v r. 1918 bylo obyvatelstvo zdejší vesměs vyznání římsko-katolického. Po převratu přestoupili někteří do církve čsl. Dle sčítání lidu v r. 1921 bylo příslušníků čsl. 24, ti získáni byli většinou přednáškami a agenty v okolí. Příslušníci této církve navštěvovali z počátku velmi horlivě bohoslužby ve Zvoli, Zábřeze a Dubicku a každého svého zemřelého člena na místě odpočinku v hojném počtu doprovázeli se svým knězem. I zdejší náboženská obec církve československé, domáhala se toho, aby mohla ve škole konati své bohoslužby, což jim bylo za souhlasu místního školního výboru a obou obecních zastupitelstev zemskou školní radou povoleno. Za souhlasu se zemským výborem povolila též zemská školní rada výnos ze dne 26. ledna 1922 č. 329, aby se ve škole jednou za měsíc ve šk. r. 1921/22 vyučovalo čsl. náboženství, což se uskutečnilo. První bohoslužby církve čsl. konány byly dne 3. září 1922 ve II. třídě zdejší školy o 3. hodině odpolední, vykonal je duchovní správce čsl. G. Hladík z Dubicka, podruhé konány při svatbě Anny Selcové t. r. pod třešní nedaleko zbrojnice hasičské. Od té doby zde více žádné bohoslužby konány nebyly, neboť se členové této církve shromažďují k bohoslužbám v osadách dříve označených, což bývá na sloupu p. č. 1 plakátováno a v Mor. Severu oznamováno. Náboženství čsl. počal na škole zdejší vyučovati duchovní správce v Dubicku, Josef Krkoška dne 14. října 1922.

Církev československá. Při sčítání lidu v r. 1921 přihlásil se do této církve jediný člen, jenž se však t. r. přesídlil do Zábřeha.

Škola. Starší pamětníci vypravují, že v dobách dávných dítky zdejší chodily do školy dílem do Rájce, dílem do Zvole. Ve Zvoli byla malá prostá jizbička a musela stačiti pro těch několik z celé farnosti sehnanych dítek, neboť návštěva nebyla nucená a posílal dítky do školy kdo chtěl. Bída, vzdálenost, nechuť ku vzdělání a předsudky různé byly úpornými překážkami prospěchu a návštěvě školy. Byliť tehdy lidé toho náhledu, že dětem jakékoliv vzdělání bylo jen na škodu. Dětem patřila svoboda, pastva a pak roboty na panské. Dítky při polodenním vyučování seděly na lavicích bez opěradel podle stěny umístěných. Ti žáci co již psali, klečeli u lavice neb stáli u stolu, pro které nebylo místa posedati na hlíněnou podlahu. Učebnic nebylo. Psáno buď na tabulky neb na rezném papíře perem brkovým, které jim učitel přičezával. Učitel zaměstnával jednoho žáka a starší žáci mu pomáhali cvičiti nováčky.

Teprve počátkem XIX. století přišlo se i zde k tomu náhledu, že by žáci nemuseli navštěvovati školy přespólní a zavedlo se zde vyučování. Poněvadž budovy školní nebylo, vyučovalo se v privátních domech. Poprvé vyučovalo se v myslivně, potom na čísle 35 v Teodorově a posledně na čísle 14 v Rájci. Jaké příjmy učitel měl, než škola vystavěna byla, o tom není písemných dokladů. Teprve za Marie Terezie dosazovala vláda učitele pod dekretem. Dozor nad vyučováním svěřen církvi a konsistoř stala se nejvyšším dozorcím orgánem. Vyučováno bylo počtům, čtení, psaní a náboženství. V roce 1820 postavena byla v Rájci škola přizemní s jednou učírnou a jednou světnicí pro učitele. Dle školního výkazu z r. 1825 dostával učitel z menšího žáka 4 krejcarů, z většího 6 krejcarů měsíčně. A z každého žáka sedlákova a zahradníka pecen chleba. Poněvadž místní budova školní požadavkům nevyhovovala, přestavěna byla v r. 1853 v jednopatrovou. Dle „Fasse“ od místodržitelství v Brně z 8. dubna 1858 č. 6603 byly příjmy učitelovy vyměřeny na 200 zl ročně.

Obec k otápní školy dávala tři sáhy dříví. Na základě zem. zák. Ze dne 24. ledna 1870 vřaděna byla obec do III. třídy roč. platu a r. 1874 do II. třídy.

Roku 1883 byla zdejší utrakvistická škola proměněna v českou, k čemuž nejvíce přispěl okresní inspektor Josef Lošťák.

Postoupanost učitelstva:

Za prvního učitele označují pamětníci N. Goldu.

Druhým učitelem byl Ondřej Krist, jenž byl zároveň obecním poslem.

Třetím učitelem jmenován N. Kočí, stolař.

Čtvrtým učitelem byl František Novotný, tento pro přečin proti mravopoctnosti obecní radou obžalován, úřadu svého zbaven.

Pátým učitelem byl František Remer, proti němuž z téže příčiny jako předchůdci podána žaloba ze dne 29. září 1825 a zároveň žádáno o jeho propuštění.

Šestým nástupcem jeho byl Antonín Novotný s půl letním předpravným kursem. Zemřel r. 1869.

Sedmým po něm jmenován František Hybner, narozen v Partutovicích u Hranic, studoval v Opavě. Zemřel dne 9. listopadu 1869.

Osmým od r. 1870 až 1873 působil zde Hynek Berka, jenž v posledním roce svého zde působení jmenován nadučitelem ve Vlkoši na Kyjovsku.

Devátým dne 22. IX. 1873 jmenován učitelem Čepička Jan z Nebotína na Olomoucku. Působil zde od 10. října 1873 až do června 1877. Zemřel na souchotiny v červenci 1877.

Desátý od 1. září 1877 do konce února 1884 úřadoval správce školy Josef Žák, jenž se přičinil o založení dobrovolného hasičského spolku, byl rodák z Blážíva. Od 1. března 1884 nastoupil místo nadučitele v Piňovicích u Litovle.

Jedenáctý od 1. III. 1884 až posud úřaduje Valentin Fridrich, studoval čtyři roky třídy nižšího reálného gymnázia v Třeboni a čtyři roky na ústavě ku vzdělání učitelů v Soběslavi. Co podučitel působil 4 roky na 5 třídni obecné škole chlapecké v České Třebové. R. 1880 složil před c. k. zkušební komisí pro obecné národní a občanské školy v Olomouci zkoušku způsobilosti učitelské a r. 1881 stal se definitivním správcem jednotřídní míšené školy obecné rozdělené o 160 žáků.

Poněvadž i zdejší škola byla záky přeplněna a ve starých uzounkých lavicích tísnilo se 6 až 7 žáků, hleděno k tomu, by se zjednala náprava. Po dlouhých místních obtížích a nesnázích docíleno konečně toho, že zemská školní rada výnosem ze dne 27. V. 1895 č. 2368 povolila zdejší jednotřídku rozšířiti na obecnou školu dvoutřídní a systemizovala místo nadučitele a podučitele. Když již mělo dojít ku přestavbě, navrhovali ještě někteří občané, aby se zavedlo vyučování polodenní, proti čemuž se však energicky ozval správce školy maje trpké zkušenosti z Postřemůvka. Došlo ku stavbě. Přestavbu převzal stavitel František Brázda, nově usazený český podnikatel staveb v Zábřeze za 7 800 zl. Se stavbou se počalo 7. března 1898 a ústava či budova dokončena v polovině června. K doзору na práce stavební zvolen zvláštní komitét, Karel Novotný z Rájce - bratr Jindřicha Novotného z Teodorova vryl o své ujmě do velkých železných kleští jimi zhotovených nad zadními dveřmi na chodbě tato slova: Tato škola postavena byla za starostů Jana Loučného z Vel. Rájce a Frant. Deutsche z Teodorova. Stavitel byl Frant. Brázda ze Zábřeha. Mistr byl Frant. Rybka. Školní úřad: Frant. Smékal a Jan Kruš. Ankry dělal Jindřich Novotný. Toho času byl Valentin Fridrich říd. učitelem. Příručí stavby byl Frant. Balcárek. Toto vryl Karel Novotný. Já budu hnít a písmo žít.

Po čas stavby vyučovalo se v sále hostince Anny Jányšové p. č. 17, správce školy bydlel v chalupě Fr. Klemše, rolníka v Rájci d. č. 20. K uhrazení polovičního nákladu na stavbu vypůjčila si obec Teodorov od místních občanů potřebnou částku na 5 let, obec Rájec vymohla si k témuž

účelu potřebný obnos z hypoteční banky v Brně na 27,5 roku. Arcibiskup olomoucký dr. Teodor Kohn přispěl na žádost obce teodorovské na stavbu obnosem 25 zl = 50 Kč. Nově postavená škola byla za intervence okres. hejtmána zábrzežského Viléma rytíře Woříkowského z Kundratice kolaudována a dne 21. VIII. 1898 vysvěcena, bližší popis všeho v kronice školní. Dekretem zem. šk. rady z 23. září 1898 č. 11.062 jmenován Valentin Fridrich nadučitelem. Pochvaly a uznání za horlivé a úspěšné působení ve službě školní obdržel V. Fridrich tyto: 1.) Výnos moravské zemské škol. rady ze dne 5. června 1893 č. 4686. 2.) Výnos mor. zem. šk. rady ze dne 15. března 1895 č. 2360. 3.) Výnos mor. zem. šk. rady ze dne 8. května 1896 č. 4542. 4.) Výnos okresní škol. rady v Zábřeze ze dne 4. května 1908 č. 695.

Od 1. – 8. června 1891 provázal V. Fridrich žáka Gustava Maixnera a jeho sestru Terezii Maixnerovou drahou do Hamburku, kde se jich ujal spolek sv. Rafaela a odeslal je po lodi „Fürst Bismark“ k jejich strýci do St. Paulu – Minnesota – Amerika.

XII. nově ustanovený provisorní podučitel Frant. Neubauer dekretem okr. školní rady z 25. VIII. 1898 č. 1350, narodil se ve Zvoli, reálku studoval v Prostějově a Hradci Králové, kde r. 1896 maturoval. V Praze ve zvláštním kursu učitelském nabyl zkouškou vysvědčení dospělosti. První jeho místo bylo v Cotkylti. Koncem srpna 1900 jmenován byl podučitelem v Krumpachu a na jeho místo ustanoven XIII. Antonín Chmela v téže hodnosti od 1. IX. 1900. Týž narodil se v Kojetíně 18. X. 1881 a po absolvování občanské školy navštěvoval po 4 roky učitelský ústav v Kroměříži. Nástupcem XIV. jeho byl Vladimír Fabiánek ze Strážnice na Kyjovsku. Dekretem okr. šk. rady ze dne 13. VIII. 1901 č. 1431 jmenován byl zatím. podučitelem na škole zdejší. Narodil se 20. V. 1879 v Březovicích. Po absolvování nižšího gymnasia vstoupil do učitelského ústavu v 1. roce v Příboře a další 3 leta v Brně. Zkoušku způsobilosti učitelské nabyl v Praze r. 1902. Za svého pobytu v Brně navštěvoval kurs včelařský a ve Ždánicích kurs vinařský. V základě výnosu okr. šk. rady ze dne 12. IX. 1908 č. 1861 byl učitel Fabiánek přikázán službou do Drozdova. Na jeho místo dekretem okr. šk. rady v Zábřeze z 9. září 1908 č. 2263 ustanoven byl XV. František Heger, narodil se v Teodorově 9. III. 1887. Do zdejší školy chodil 6 let, pak navštěvoval 8 let gymnasium v Zábřeze. Po maturitní zkoušce s vyznamenáním r. 1907 pobyl rok na učitel. ústavě v Příboře, kde vykonal zkoušku dospělosti týmž výsledkem. Počátkem šk. roku 1912/13 přidělen byl službou na nově zřízenou dívčí měšťanskou školu v Krumpachu.

XVI. v základě výnosu okr. šk. rady z 15. IX. 1913 č. 1241 přidělen byl zatímni učitel Hynek Rašín na školu zdejší. Narodil se 25. VII. 1889 v Čáslavi. Chodil do obecné školy v Čáslavi a Žlebech n/D. a po absolvování školy občanské v Chrudimi a Ronově n./D. nastoupil čtyřleté studium v Hradci Králové, kde r. 1908 složil zkoušku dospělosti a tamtéž r. 1911 zkoušku učitelské způsobilosti. První místo nastoupil r. 1909 v Dol. Studýnkách, od r. 1911 v Polici a od 16. IX. V Rájci. Navštěvoval kurs lepenkářský v Čáslavi a kreslířský v Zábřeze. Po převratu v r. 1918 přestoupil k církvi československé.

Dle Volného byl Teodorov v r. 1840 přiškolen do Zvole, ač již v Rájci škola stávala, nesnadno si věc tuto vysvětliti. Za správce školy Valentina Fridricha bylo r. 1888 malé nádvoří školy rozšířeno o plochu 3,5 a, která zakoupena byla od souseda Ant. Žáka za 150 zl, na oploší tomto zřízena letní tělocvična a školní zahrada pro pokusy, současně odebrána byla správci školy zahrádka nedaleko Antonína Hornyšra, které dosud ku pěstování zeleniny užíval, nyní ji má pronajatou Místní Odbor Sokola za cvičiště.

Z přidělu arcibiskupského panství olomouckého získán v r. 1923 pro školu pozemek parc. č. 874/2 ve výměru 3 a 30m² v ceně 673,20 Kč. Od Fr. Hikla přikoupeno pole parc. č. 873/2 ve výměře 1 a 13 m² za 192,10 Kč. Celkem 4 a 43 m² v ceně 865,30 Kč.

Z přidělu tohoto má se rozšířiti školní zahrada, tělocvična a zavést cesta, by se exkrementy ze žumpy jak dosud, nemusely vyvážeti školní síni, což ze stanoviska hygienického jest nutná potřeba. V prosinci 1924 opatření toto se však ještě nestalo, neboť dosud nebylo dohodnuto, kdo má potřebné ploty stavět.

Za světové války (1914 – 1918) povolán učitel Hynek Rašín k vojsku a říd. učitel V. Fridrich musel po 14 měsících vyučovati polodenně obě třídy sám. Později byla mu dána na výpomoc XVII. Eliška Sulková, pěstounka z Rájčka. V této době povoleno, aby nejstarší žáci pomáhali při domácím i pol. hospodářství, proto byla návštěva školy chabá.

Všechny české zpěvníky i některé školní zkonfiskovány. České čítanky a školní knihy byly odstraněny a vydány nové, zkomolená nedochůdčata z nichž český duch byl úplně odstraněn.

Ve šk. r. 1923/1924 dostal řídící uč. V. Fridrich od zemské školní rady v základě vysvědčení úředního lékaře vrch. zdravotního rady dra Fischera v Zábřeze dovolenou od 1. dubna do konce června, která mu po prázdninách prodloužena byla do konce listopadu 1924. Po čas dovolené svěřena správa školy prozatimně uč. H. Rašínovi a od dubna zavedeno vyučování polodenní. Ve šk. r. 1924/25 ustanovena na místo V. Fridricha učitelka Emilie Jánová, roz. 24. XI. 1903 v Litomyšli, kde vystudovala učitel. ústav. První její působitiště byla Cotkytl, druhé Krumpach.

Počátkem šk. r. 1923/24 zavedeny na škole mimo dosud běžné předměty občanská nauka a ruční práce výchovné s naukou o domácím hospodářství.

Školní plat z 1 žáka obnášel ročně 1 zl 92 kr, vybírání jeho v letech dřívějších bylo ohlašováno společně s vybíráním daně vždy bubnem. Z usnesení obecního zastupitelstva bylo vybírání toho platu zrušeno od 1. ledna 1906.

Zavedení vyučování ženským ručním pracím bylo spojeno s obtížemi, neboť obec se domnívala, že bude nucena poskytovat učitelce byt a otop. I tato překážka byla odstraněna a výnosem zemské školní rady moravské ze dne 11. listopadu 1907 č. 26.356 povoleno. Napřed docházela sem učitelka žen. ruč. prací Aloisie Novotná ze Zvole, po ní Anděla Klemšová z téže obce, která byla zem. šk. radou definitivně jmenována. Počátkem šk. r. 1924/25 bylo Anděle Klemšové přiděleno vyučování v Lukavici a Bohuslavicích a na její místo ustanovena Voráčková Božena, rozená 24. 9. 1898 v Zábřeze. Navštěvovala uč. ústav v Voršulíně v Olomouci. Přidělena z Lukavice.

Katolické náboženství vyučovali vesměs duchovní docházející ze Zvole dle následujícího přehledu:

Rok nastoupení		Rok nastoupení	
1784	Jakob Piskoř	1887	Alois Michalík
1807	Jan Schirmer	1890	Josef Indrák
1820	František Thill	1895	František Špaček
1833	Antonín Wagner	1899	Julian Smolka
1842	František Skřivánek	1901	Kamil Filipec
1846	Josef Sentezký	1903	Josef Něniček
1858	František Žák	1911	Jan Jordán
1874	Jan Krystýnek	1917	Josef Hachla
1879	Emanuel Hikl		

Výnosem zem. šk. rady ze dne 26. ledna 1922 č. 329 povoleno vyučovati zde náboženství československému. Během škol. r. 1921/22 vystřídali se ve vyučování Josef Krkoška, duchovní správce z Dubicka, Josef Hrbáček z Drahotuše a Rajmund Snášel, spr. školy z Jestřebí. Ve škol. r. 1923/24 a 1924/25 svěřeno vyučování nábož. čsl. místnímu učiteli Hynku Rašínovi.

Inspektoři školní:

1883	Novotný, řed. obč. šk. v Mohelnici	1905	Ant. Kopřiva, řed. obč. šk. v Lošticích
1884	Josef Lošťák, řed. ústavu v Olomouci	1909	Frant. Smyčka, prof. gym. v Zábřeze
1885	Frant. Vicenec, říd. uč. v Bludově	1914	Jos. Loutocký, řed. obč. šk. v Troubelicích
1894	Ant. Widermann, řed. obč. šk. ve Vel. Bystřici	1921	Frant. Merta, řed. chl. obč. šk. v Zábřeze

Školní nadace. Na návrh spr. šk. V. Fridricha zřízena dne 16. června 1908 nadace pro chudé žáky bez rozdílu národnosti a náboženství.

K založení nadace této použito daru od občanské záložny ve Zvoli	45 K
Od starosty Jana Planičky z pokúty	20 K
Obec Rájec a Teodorov každá 17,50 K	35 K
Odbor Nár. Jednoty	5 K
K základní jistně	105 K

Přidáno ze škol. výletu 5. VIII. 1908	25 K
Od Terezie Meixnerové, bývaléžačky zdejší školy v St. Paulu – Minnesota - Amerika 23. září 1908	9 K 80 h
Úrok do 31. XII. 1908	2 K 10 h
Od omladiny zdejší z merendy 22. II. 1909	10 K
3. VII. 1909 od obč. záložny ve Zvoli	48 K 10 h
Ze škol. výletu ze 14. VII. 1912	10 K
Odkaz Josefa Čulíka p. č. 14 z r. 1916	60 K
Celkem	270 Kč

Z rozkazu vlády byla nadace tato převedena ve válečné době (1914/18) ve III. a IV. válečnou půjčku. Poněvadž oba tyto dluhopisy měli přijíti z oběhu, konvertoval je berní úřad v Zábřeze na přání místní šk. rady v r. 1921 na IV. státní půjčku republiky čsl. v tom smyslu, že každá obec uhradí 50% všech doplatků se záměnou vzniklých. Nepatrný zbytek zůstal uložen na vkladní knížku spořitelny města Loštic str. 916 čís. knihy VIII. Původní znění zakládací listiny jest zapsáno v kronice školní. Nadaci spravuje místní šk. rada.

Nemoci. r. 1889 řádil mezi mládeží školní záškrt, zemřel žák Fr. Mader. V lednu a únoru r. 1890 vyskytnul se záškrt a epidemická nemoc chřipka (influce), na kterou mnoho lidí i správce školy onemocnil, následkem čehož vyučování na tři týdny zastaveno. Další nemoci: 1898 spalničky, 1900 neštovice, a epid. zánět průšnice, 1903/4 černý kašel od podzimu do konce ledna a spalničky, vyučování od ostatků do počátku března zastaveno, zemřel Jos. Macháček, 1908 spála po celý rok, dívky školní zúčastnily se pohřbu starosty obce Jana Planičky dne 5. července. V r. 1910 zemřela žačka Filom. Diblíková, 1912/13 epidemie spalniček a parotis, 1913/14 neštovice, epidemie spalniček, zádušný kašel a záškrt, 1915/16 zánět průšnice a spalničky, ze zamořených domů nesměly děti 14 dní do školy, 1916/17 spála, 1917/18 černý kašel – zemřeli žáci Jan Polcer a Jos. Diblík, 1918/20 španělská chřipka. V letech 1884 a pozdějších žádali lékaři (Dr. Bacher v Zábřeze, obv. lékař Ant. Berka ve Zvoli a jiní) za jednu prohlídku pacienta v ordin. síni honorář 30 kr = 60 h, v místě 2 – 3 zl mimo provoz.

Po válce platí se za prohlídku u lékaře 15 – 20 Kč, při návštěvě automobilem do domu 60 – 100 Kč.

Návštěva školy byla za doby mého působení celkem dobrá, avšak při epid. nemocích jakož i v době světové války, kdy starším žákům absence se nesměly zapisovati, poněvadž pomáhali při dom. a pol. hospodářství, poklesla. V letech 1888/1895 před zřízením gymnasia v Zábřeze navštěvovali 73 žáci německé školy v Jestřebičku, Koloredově, Mohelnici a Zábřeze. Od r. 1896/1924 návštěva škol německých znenáhla klesala, neboť vykazuje pouze 34 žáky, v posledních letech nechodí nikdo více matku Germanii obtěžovat. V témže období navštěvovalo čes. gymnasium v Zábřeze 61 žáků, čes. občanské školy tamtéž 63 žáci.

Vycházky, školní slavnosti, výstava, divadla, výlety a přednášky. Dne 15. července 1887 konána první vycházka na hrad Brničko, 24. prosince slavnost vánočního stromku. R. 1889 15. VII. na hradisko Hoštýnské a do údolí Sázavy, 24. XII. slavnost vánoč. stromku, 16. července 1891 na Bradlo, 24. XII. 1892 vánoční hry v biblických krojích, 15. července 1896 uspořádána výstava kreslenců, písemných prací a žen. ručních prací, která se zamlouvala, neboť ji navštívilo 145 osob mezi nimiž byli okolní učitelé a farní kněží, z vděčnosti uspořádán téhož dne na rychlo výlet do sadu hostinského Hányše na účet místní škol. rady. Dne 21. srpna 1898 při svěcení školy pořádán koncert u Jányšů, při němž rozdávány vstupenky: „Upomínka na svěcení školy v Rájci“ (jedna ve škol. kronice). Žáci přednášeli vhodné básně, výstupy, hry a zpěvy při četné návštěvě hostů zblízka i zdálí, též kněží i okolní učitelé byli přítomni. 16. VII. 1899 konána vycházka na Bradlo, do Rohle a Kamenné.

Ku vzdálenějším výletům poskytovali místní obětaví občané (Loučný, Urban, Chrastil, Kadlec, Žák) povozy.

Přechod do XX. století oslaven byl tím, že ve Zvoli sloužena byla o půlnoci slavná mše sv. z 31. XII. 1899 na 1. I. 1900, které se úspěšněji žáci a mnoho lidí z obce zúčastnilo.

6. IX. 1900 vycházka k vodojemu na dráze v Ráječku, 22. VI. na horu Hlínu do Zvole a Koloredova, 23. VI. do Hájků a na Zezulku. 4. X. zúčastnilo se žactvo bohoslužeb za příčinou 70 letých narozenin J. V. císaře Frant. Josefa I., 9. VII. 1901 vycházka na hrad Brničko, do Zábřeha a Jestřebí, kde prohlédnuta výroba sodovky a sifonu v sodovkárně Hopově. 28. VII. zúčastnilo se místní i okolní žactvo vitání olomouckého arcibiskupa dra Teodora Kohna v Zábřeze. 24. V. 1905 navštíven Vávřův cirkus umělecké družiny ve Zvoli, 3. VII. vycházka Ráječkem do Skaličky, kde velkostatkář Rudolf Směkal žáky pohostil. 3. VII. 1907 prohlédnuta výstava žen. ruč. prací spolku paní „Zora“ v gymnasiu zábřežském, 16. VII. výlet na Bradlo, 5. VII. 1908 pod protektorátem místních hospodyněk výlet na zahradě u Jányšů, 2. XII. 1908 oslaveno vládařské jubileum 60 let vlády císaře Františka Josefa I., 13. II. 1912 navštíven Berouskův zvěřinec ve Zvoli, v červnu výlet v zahradě Hányšově, 19. IV. 1913 oslaveno dvoustoletí pragmatické sankce, navštívena výstava: „Elektřina ve službách zemědě. a v domácnosti“ v Postřelmově, cirkusový zvěřinec v Zábřeze, 23. V. 1914 výlet na Zezulku, do Hájků a k ústí Sázavy do Moravy. 11. VII. výlet do Úsova, Stavenice, Třeštiny, Háje – prohlídka elektrik. strojů, mlýna, pily a bednářny. Prohlédnuta miniaturní zvěřinec R. Němečka v místě. V době válečné 1914/15 oslava dobytí Přemyšlu a Lvova. 1916 výlet do Pobuče, na Kalvarii k Bušínovu, kde prohlédnuto pastevní hospodářství, na Roudníky, do Lukavice ku prohlídce lepenkárny, válcovny a elektr. Centrály, na „Ovčáře“ měřili žáci pozemky. Dne 25. ledna 1916 pořádána slavnost za příčinou pokoření Černé

Hory a 2. května ve výroční den, kdy u Gorlice zlomena přesila nepřátel. 24. XI. konána smuteční slavnost za příčinou úmrtí císaře Franta Josefa I. (21. XI. 1916). Dne 7. a 8. dubna 1918 hráno s mládeží školní divadlo: „Zlatý kolovrat“.

Po převratu státním dne 28. října 1918 oslavován každoročně svátek Svobody a 7. III. narozeniny pana presidenta Tomáše Garrigue Masaryka, jehož 70 leté narozeniny slaveny r. 1920. Téhož roku zasazena škol. dětmi „Lípa Svobody“ u zbrojnice hasičské a naproti za potokem lípa na oslavu samostatnosti republiky československé, při tomto aktu spr. školy V. Fridrich význam zasazení těchto dvou stromů žákům na srdci vložil a v delší promluvě vysvětlil. Toho roku oslaveno 250. výročí J. A. Komenského, památka tohoto arci učitele národů a Mistra Jana Husa slaveny rovněž každého roku. Též smutečně vzpomenu Arnošta Denise, památky dra Milana Štefaníka a 21. VI. 300 letého výročí popravu staroměstské.

Při vzpomínce Čsl. červeného kříže vykonána sbírka. Ve šk. roce 1921/1922 vzpomenu přednáškami sedmdesátin Aloise Jiráka, stých narozenin Karla Havlíčka Borovského a úmrtí Hviezdoslavova.

25. V. konal M. O. S. výlet na Bouzov, jehož se za vedení uč. H. Rašína několik žáků zúčastnilo. 26. VI. podnikla škola vycházku do Postřel-mova ku prohlédnutí železářských závodů Vítkových se slévárnou, mumii hrobat z Bukůvky a urny na hřbitově. O vánocích měl V. Fridrich ve škole přednášku: „O ústavě a diplomacii republiky čsl.“, návštěva hojná. Ve šk. roce 1922/23 vzpomenu přednáškami úmrtí Adolfa Heyduka, úmrtí finanč. ministra dra Aloise Rašína. Pro žactvo, dorost a členstvo Sokola pořádal uč. H. Rašín besídky po hostincích. 19. XII. konal říd. uč. V. Fridrich přednášku: „Život zemědělece ve středověku“. 21. I. navštívena umělecká výstava obrazů v čes. gymnasiu zábřežském. 25. II. pořá-dáno odpoledne a večer se žáky divadlo: „Tajemný dub“ a navštívena dvě loutková divadla o něco později, též se zúčastnili žáci světelných obrazů z oboru historického a zeměpisného, které u Čulíků uspořádal P. Josef Něníček, farář z Pobuče. Ve šk. roce 1923/24 o vánocích měl V. Fridrich schůzi s rodiči: „O výchově mládeže před šestým rokem“ a přednášku:

„Ze života velkých geniů“. V posledních letech pořádal M. O. S. pro děti mikulášskou nadílku a odbor „Orla“ vánoční nadílku, uč. H. Rašín konal poučné přednášky se skioptikonem. Oslaveny sté narozeniny B. Smetany, navštívena ovoc. výstava v čes. gymnasiu v Zábřeze. 28. X. pořádala místní Osvětová komise přednášku o válečných povinných splátkách Německa s 25 světel. obrazy, které promítal uč. H. Rašín, jinou přednášku ve škole měl dr. Kraus ze Zábřeha o tuberkulose.

Koncem roku 1924 měla knihovna žákovská 197 svazků, učitelská 193 svazků. Před převratem byli učitelé povinni voditi žáky třikrát ročně ku sv. zpovědi a k sv. přijímání. V periodě této byl obvodním lékařem Ant. Berka ve Zvoli, jenž při nakažlivých nemocech vždy učebny vysí- roval a celou školu vykarboloval, nástupci jeho dr. Pössel ze Zábřeha a dr. Kop z Dubicka nebyli již tak úzkostliví. Roku 1924 obdržela škola od pořadatele kateřinské zábavy 85 Kč a ze zálečky při svatbě p. Portyše ze Zvole 37 Kč, ostatní dary jsou označeny postupně dle šk. roků v kronice školní.

Učebné pomůcky koncem roku 1924:

Pojmenování	Počet kusů
Náboženství, vyučovací jazyk, krasopis	10
Kreslení	11
Počty a měřické tvaroznalství	36
Přírodověda	136
Země a dějepis	47
Zákoníky a úřední spisy	68
Náradí školní	30
Zahrada školní	4

Školní plat zrušilo obec. zastupitelstvo v roce 1906. Výnosem zemské rady ze dne 23. III. 1925 č. 68578/24 byl dán na trvalý odpočinek V. Fridrich, říd. učitel ode dne 30. IV. 1925. Toho roku 7. V. byla školní budova opatřena bleskosvodem.

Chalupy obecní. Za starosty Loučného Jana zakoupena byla v r. 1894 chalupa č. 42 v Rájci za 300 zl = 600 Kč po zemřelém Janu Pospíšilovi, bývalém svobodném majiteli za tím účelem, aby se v ní chudina mohla ubytovati. Obec zaplatila 200 zl a zbývající částku 100 zl složili dobrovol- ně a beznáročně sousedé Chrástil Josef, Kukula Jan, Loučný Jan a Smékal František. Dle protokolu obecního zastupitelstva ze dne 24. VI. 1894 nemá se domek tento žádné privátní osobě prodati, neboť občané mají v úmyslu na tomtéž místě v budoucnosti postaviti kapli, před mnoha lety měla již obec k účelu tomu materiál ku stavbě připravený, avšak pro neshodu okolností od stavby upuštěno a odloženo ad calendas graecas. Na zřízení této kaple „in spe“ darovala Barbora Vepřková r. 1895 100 zl = 200 Kč do obce, její syn výše označený J. Pospíšil se oběsil. Chalupa č. 46 v Teodorově byla zakoupena dne 24. XI. 1913 od Ant. Seidla, jenž se téhož roku přestěhoval s H. Netkem do Rakous, za cenu 3 000 Kč, má sloužiti za chudobinec eventuelně za nemocnici. Nyní jest tam ubytována chudina. (1925)

Zbrojnice hasičská. Roku 1879 vyhořelo na dolním konci několik chaloupek, což zavadlo příčinu ku stavbě zbrojnice, kterou podnikla obec rájecká nákladem 600 zl = 1 200 Kč, stavěl ji v roce 1880 zednický mistr Gottweis z Bohuslavic. Budova jest vlastnictvím obce, avšak dob- rovolný hasičský spolek v témže roce ustavený má právo v jedné části její uschovávat stříkačku s různými potřebami, malá jizba slouží za nemocnici, která jest opatřena železným lůžkem. Ve skříni uloženy jsou zákoníky a v nesouladu stará i nová obecní akta.

Hasičské skladiště. V Teodorově bylo vystavěno r. 1902 za nepatrný obnos 900 K, neboť členové sboru, který téhož roku byl ustaven, sami při práci za stavby pomáhali a Jan Štrampach a Josef Diblík zednickou práci vykonávali. Anton Urban přispěl dobrovolně kamením a hlínou. Skladiště slouží k uschování stříkačky a stojí ve dvoře Otty Šafáře, pekaře. Místo stavební zakoupeno bylo od pekaře Urbáška dříve než Šafář stal se majitelem domu p. č. 27.